

استانداردها و آموزش‌های ترویجی

بهداشت و بیماری‌ها

(مدیریت بهداشت)

موضوع :

بهداشت فردی دام

(گاو، گوسفند، بز و گاو میش)

معاونت ترویج و مشارکت مردمی

دفتر ترویج

۱۳۷۷

۵/۴/۱۲
۳۲

۵۱
/۴۵
/۱۵

مقدمه :

از آنجائیکه تغذیه حدود ۶۰٪ هزینه تولید را در برمی‌گیرد لازم است که در امر تغذیه گاوها اعم از شیری و پرواری توجه کافی به این مهم مبذول گردد و در مراحل مختلف تولید بخصوص در هنگام شیرواری جیره‌های غذایی در اختیار دام قرار گیرد که احتیاجات مواد غذایی دام را برآورده نماید.

معرفی موضوع :

تغذیه گاو شیروار موضوعی است آموزشی - ترویجی ، جهت آموزش پرورش دهندگان گاو شیری که طی آن فراگیران دانش فنی و مهارت‌های علمی و عملی را در زمینه تغذیه گاو شیری فرامی‌گیرند.

اهمیت و ضرورت :

شناخت احتیاجات غذایی دامها از مهمترین مسائلی است که هر دامدار باید به آن واقف بوده و تلاش نماید تا در مراحل مختلف پرورشی با توجه به مواد علوفه‌ای موجود و در دسترس بهترین ترکیب جیره را تهیه و در اختیار دامهای تحت مدیریت خود قرار دهد. و اصلی‌ترین عامل تولید را که تغذیه دامها می‌باشد برای تولید بهتر و بیشتر به نحو احسن بکار گیرد. لذا

لازم است آموزش‌های کافی و اطلاعات علمی خود را تا سطح مورد نیاز ارتقاء دهد. و این امر در شرایط روستایی می‌تواند از طریق شیوه‌های مختلف ترویج (کلاسهای آموزشی - جلسات توجیهی - جشنواره‌ها، بازدیدها - برنامه‌های رادیویی و تلویزیونی، نشریات و ...) تحقق پیدا کند.

اهداف آموزشی :

الف - هدف کلی :

افزایش اطلاعات علمی و آگاهی پرورش دهندگان گاو نسبت به اهمیت مدیریت تغذیه دامهای شیروار در جهت تولید و بهره‌وری بیشتر از هر واحد دام.

ب - اهداف جزئی :

- ۱- افزایش دانش دامداران در زمینه اهمیت تغذیه برای سلامت گاوهای در حال رشد و نگهداری آنها.
- ۲- افزایش دانش دامداران در خصوص بررسی مواد غذایی مورد نیاز گاوها هنگام شیرواری.
- ۳- ارتقاء سطح آگاهی دامداران در خصوص ترکیب‌بندی انواع غذاهای دامی برای تغذیه گاوهای تحت مدیریت.
- ۴- افزایش دانش دامداران در زمینه زمان مناسب خرید علوفه.

۵. آگاهی از کیفیت علوفه‌هایی که در تغذیه گاوها مورد استفاده قرار می‌گیرند.

۶. شناساندن املاح و نمک‌های مورد نیاز دامها (میکروالمانها، ماکروالمانها و ...) به دامداران.

۷. آگاهی از امتیازات مواد علوفه‌ای سیلو شده در تغذیه گاوها.

۸. افزایش دانش دامداران از محاسن کاه غنی شده

ج- اهداف رفتاری :

دامداران باید چند مورد از اهمیت تغذیه صحیح در سلامت و رشد دامها را برشمارند.

۱- دامداران باید تغییرات میزان احتیاجات دام در مراحل مختلف شیردهی را توضیح دهند.

۲- فراگیران باید زمان مناسب خرید علوفه را با توجه به فصل بیان نماید.

۳- فراگیران بایستی تعدادی از نمک‌های بسیار ضروری گاوهای شیری را برشمارند.

۴- فراگیران باید مزایای غنی سازی کاه را برشمارند.

۵- دامداران بایستی مزایای سیلوسازی علوفه را برشمارند.

۶- دامداران مزایای استفاده از کنساتره در تغذیه گاوهای شیری را برشمارند.

ویژگیهای فراگیران :

- با توجه به محدود بودن زمان آموزش لازم است افرادی که حداکثر شرایط پذیرش را دارند انتخاب و آموزش داده شوند.
- بنابراین ویژگیهای اصلی فراگیران عبارت است از :
  - حتی الامکان دارای سواد خواندن و نوشتن باشند.
  - حداقل دارای ۲۰ و حداکثر ۶۰ سال سن باشند.
  - پرورش دهنده گاو باشند.

ویژگیهای آموزشگر :

- نسبت به موضوع تسلط کامل داشته باشند.
- حتی الامکان از افراد بومی و با گویش محلی آشنایی داشته باشد.
- از نظر تحصیلات باید دارای مدرک تحصیلی کاردانی به بالا باشد.
- حتی الامکان آشنا به فنون تدریس و آموزش بزرگسالان باشد.

مدت آموزش :

بطور کلی زمان آموزش برای فراگیران در رابطه با موضوع فوق ۲۳۰ دقیقه پیش بینی شده است. (۲۳۰ دقیقه نظری و — دقیقه عملی).

مکان و زمان ارائه آموزش :

الف - مکان :

جهت آموزش فراگیران لازم است مکان در نظر گرفته شده نزدیک به محل کار فراگیران باشد تا آنها جهت آموزش دیدن مشکلات مربوطه را نداشته باشند. در هر صورت مکان باید شرایط لازم از جمله نور، تهویه مناسب و وسعت کافی به تعداد نفرات شرکت کننده، آرامش و ... را دارا باشد با توصیف‌های فوق یکی از مکانهای زیر پیشنهاد می‌گردد :

- مدرسه روستا
- مسجد روستا
- مرکز ترویجی
- مرکز آموزش جهاد

ب- زمان :

با توجه به شرایط محیطی منطقه و فعالیت‌های فراگیران پیشنهاد می‌گردد استان متناسب با اوقات فراغت فراگیران اقدام به آموزش فوق نماید.

ارزیابی میزان آموخته‌های فراگیران

در هر برنامه آموزشی بمنظور بررسی وضعیت و میزان آموخته‌های فراگیران ارزیابی صورت می‌گیرد. ارزیابی آموخته‌های عملی بصورت انجام عملیات و ارزیابی آموخته‌های نظری بصورت کتبی صورت می‌گیرد. ارزیابی در دو مرحله صورت می‌گیرد :

۱- ارزیابی قبل از شروع آموزش : آموزشگر برای سنجش دانش و تجارب فراگیران باید براساس سرفصلهای آموزشی فوق بمنظور تعیین رفتار ورودی فراگیران آزمون کتبی یا شفاهی بعمل آورد.

۲- ارزیابی در پایان آموزش : در پایان آموزش آموزشگر برای سنجش آموخته‌های فراگیران براساس سرفصلهای آموزش فوق بمنظور تعیین رفتار حاصل شده در فراگیران

آزمون کتبی یا شفاهی بعمل می‌آورد.

تذکر : سئوالات پیوست فقط بعنوان نمونه سوال توسط تهیه کننده چارچوب طراحی گردیده که آموزشگر ملزم به استفاده از این سئوالات نمی‌باشد.

نمونه سؤالات ارزیابی فراگیران

- ۱- میزان تولید شیر با میزان چربی چه رابطه‌ای دارد؟ مواد فیبری و خشبی در روی تولید شیر و چربی چه اثری دارند؟
- ۲- پنج مورد از مواد علوفه‌های که در تغذیه گاو شیری استفاده می‌شود نام ببرید و بهترین نوع علوفه را به لحاظ ترکیبات شرح دهید.
- ۳- نقش املاح و نمکهای معدنی را در ترکیبات شیر توضیح دهید.
- ۴- میزان استفاده از کاه غنی شده در تغذیه گاو شیری را شرح دهید.
- ۵- اهمیت متعادل بودن تغذیه گاوهای شیری را توضیح دهید.

جدول الگوی آموزش تغذیه گاو شیری (گاو بومی - گاو آمیخته)

ردیف	عنوان سرفصل	روش اجرا		روش ارائه مطالب	رسانه‌های آموزشی	لوازم و تجهیزات مورد نیاز
		نظری	عملی			
۱	نقش تغذیه صحیح در تولید شیر (آندامان تولید و میزان چربی پروتئین و ...)	۲۰ دقیقه	—	سخنرانی پرسش و پاسخ	وایت برد	
۲	معرفی انواع مواد علوفه‌ای قابل استفاده در تغذیه گاو شیری (جو، یونجه، کاه، کاه غنی شده، نمک‌ها، سیلو و ...)	۲۰	—	.	.	
۳	نقش املاح و نمک‌ها در سلامت دام شیری با توجه به نیاز آنها و میزان تولید شیر.	۲۰	—	.	.	
۴	تغذیه دام‌های شیری در مراتع، تغذیه دام‌های شیری در پس چر غلات و سایر محصولات کشاورزی	۲۰	—	.	.	
۵	استفاده از علوفه‌های سیلو شده در تغذیه گاوهای شیری و مزایای آن	۲۰	—	.	.	
۶	استفاده از غلات و حبوبات در تغذیه گاوهای شیری	۲۰	—	.	.	
۷	استفاده از کاه غنی شده در تغذیه گاوهای شیری	۲۰	—	.	.	
۸	کنساتره و میزان مصرف آن با توجه به مقدار تولید شیر	۲۰	—	.	.	
۹	پیش‌بینی خرید خوراک دام اعم از علوفه‌ها و کنساتره و سیلو و ...	۱۰	—	.	.	
۱۰	اهمیت جیره متعادل و بالانس در تغذیه دام‌های شیری - راهنمای بالانس جیره به طور ساده	۳۰	—	.	.	
۱۱	مواد مستحکم گیاهان علوفه‌های (آب، پروتئین، مواد معدنی، ...)	۲۰	—	.	.	
	جمع ساعت تدریس	۲۲۰				